

BREVIARI D'UN BIZANTI
Josep Iborra
Arola Editors / Tarragona, 2007.

“En entrar al meu estudi, m’hi vaig veure assegut, llegint”.
Josep Iborra

A banda de ser un manual litúrgic d’oracions i pregàries, un *breviari* pot ser també simplement un llibre –un compendi de sentències, d’aforismes, de reflexions- que un hom porta al damunt tot el dia. I òbviament no caldrà que aquest siga un transport físic: què és un dietari, sinó un llibre –una creació literària d’identitat o, millor, d’inidentitats- que sempre ens acompanya virtualment, que sempre el tenim present i que quasi tothora ens demana aliment conceptual, o enregistrament de vivències i de *boutades*. Qui s’aventura a escriure un dietari acabarà vivint dominat per aquesta dèria de congelar o de fer cristal·litzar fragments de l’anècdota que tots som. És la seua lògica: una obsessió que va precipitant-se en ràpides il·luminacions, en breus decepcions, en petites constatacions. I el nivell i el contingut, és clar, dependran de la persona que cadascú és o vol ser.

Al seu torn, *bizantí* també és un mot polièdric. Com és sabut, fa referència a un estil artístic, aquell *melting-pot* de cristianisme i formes greco-romanes i orientals que va assolir la maduresa pels volts del segle VI. Això, però, ací és irrellevant: hem de mirar en una altra direcció. Per exemple, aplicat a un pensador, aquest adjectiu sol indicar pejorativament que aquest individu és amatent de discussions estèrils, inútils o trivials –*disputes bizantines*, en diuen. Ara bé, això no ho és tot. Què passa quan precisament un pensador se l’autoatribueix? Aleshores *bizantí* pot significar una altra cosa, quelcom de positiu: que el pensador es veu a si mateix d’una manera clàssica, com un antic. No que siga antic o passat de moda, sinó *un antic*: algú que en les dialèctiques ‘nou-vell’ o ‘modern-postmodern’ sempre retorna, enriquit per l’experiència, a unes formes i a uns ideals de l’Antiguitat. I això, sense detriment de poder pensar que moltes de les lluites i dels afers humans puguen ser al remat estèrils, inútils, trivials. Hi ha res de més antic, i clàssic, que voler viure amb una certa dosi –una dosi prudent- de materialisme fatalista, descrèdit, escepticisme i anhel de tranquil·litat?

Doncs bé, Josep Iborra seria un antic de mena. Ho vam descobrir fa tres anys al seu magnífic dietari *Inflexions*, i ara torna a fer-se-nos palès al recent *Breviari d'un bizantí*, obra guardonada l'any passat a Tarragona amb el XVII Premi Rovira i Virgili. Sí, Iborra és un antic, un bizantí. I ell mateix ens explicita com hem d'entendre l'adjectiu: “ *Bizantí*: que busca tres peus al gat, i li'ls troba. Un insensat, vaja”. No ens precipitem, però, perquè roda i volta el gat tenia tres peus. I així, si es tracta d'un insensat, ho serà per algun altre motiu. Tal vegada, perquè en última instància trobar-li els tres peus al gat seria una victòria pírrica davant de l'inexorable final. I malgrat això, encara pagarà la pega: buscar-li els tres peus al gat ens pot reportar, si més no, la mirada perspícua –la visió correcta- fins aquell moment en què “*la nit va entrant a l'espill, que s'enfosqueix a poc a poc*”, aquell moment en què un hom diria “*no m'hi veig ja...*”.

En efecte, ser bizantí podria ser en darrera instància fútil, però és quelcom necessari per al nostre ideal d'ésser humà, per a nostre ideal de vida. I Iborra ens ho explica servint-se d'una observació d'un altre filòsof de tarannà antic: “...*Wittgenstein va insistir: <<I com haurien de ser les coses perquè semblés que és la Terra qui gira entorn del Sol?>>. Quina pregunta més meravellosament bizantina*”. Sí, bizantí és aquell que es capaç de mirar-se les coses d'una altra manera, qui hi descobreix aspectes insospitats, el que avança -com fa Borges en la literatura- “*hipòtesis audaces, torbadores o desconcertants*”. Bizantí, és clar, no serà el filòsof sacerdot, ni el filòsof reformador, tampoc el filòsof reproductor; més aviat, el filòsof insatisfet que viu entre misteris, entorn de l'enigma, i que, de la mà d'un sa escepticisme, accepta seguir l'estratègia del voltor: pegar-li voltes i més voltes a allò que ens sorprèn o que ens fereix, allò que naix en els plecs de la consciència i ens prem. És l'obsessió d'Iborra, l'obsessió que porta sempre al damunt –el seu breviari.

Antoni Defez